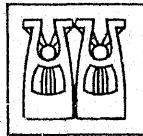

KASVATUS

KASVATUSTEADUSLINE AJAKIRI
EESTI ÕPETAJATE LIIDU HÄÄLEKANDJA

Nr. 17.
4. AASTAKÄIK

SEPTEMBER
1922

TALLINN, 1922.

Austatud linna- ja maakoolide õpetajatele teatame, et meie juurest kõiki

kooli- ja õpperaamatuid

Eesti, Saksa, Vene, Inglise keeles saadaval on, niisamuti
:—: pliiatseid, tšinki, sulgi, vihkusid, kaustikuid jne. :—:

Haridusministeeriumi

uutes Saksa ja Inglise keele õppekavades soovitud kirjandust on meil
:—: :—: suuremal arvul tagavaraks. :—: :—:

Et meie aja töökooli

tüübi mõttega õpetajaskonda rohkem tutvustada, oleme Tallinna ja
Tartu kasvatusteaduslisel nädalal lektorite, professorite Schönichen,
Scheibner, Stiehler, Vogel ja Verth'i soovitatud kirjandust tellinud ja
soovitame seda kooliraamatu kogudele ja õpetajatele suures väljavalikus.

Uuem koolikirjandus

leidub meil kohe pärast ilmumist. Raamatud on meil ainete kaupa
korraldatud, nii et suudame iga silmapilk soovitava aine kohta täielise
ülevaatega esineda. Ladus puuduvad raamatud muretsetakse kiiresti.
:—: Tellimised täidetakse asjakohaselt ja korralikult. :—:

Õpetajatele, koolidele ja raamatukogudele hinnaalandus.
Kõige austusega

Kluge & Ströhm'i raamatukauplus

TALLINN, Pikk tän. 9.

Asutatud 1812 aastal.

Ulg-, kesk ja kutsesekoolidele.

E. Schropf, Berliinist

näitlikud õpetavahendid, pildid ja kaardid.

E. Littaueri, Charlottenburgis

= füüsilika kabinetide sisseseaded. =

Ladus ainuesitaja: Väliskaubanduse kontor „Baltoruosi“ juures Narva maantee nr. 12.

On veel müügil

„Kooli kannel“

176 ühe-, kahe-, kolme- ja neljahääliselt
laulu koolidele, lasteaedadele ning kodu-
lastele. — Lisa: Lühike noodiõpetus,
toimetanud Fr. Kuhlbars

Sind 60 mk.

Postmarkide vastu ehk raha ette saates
ilma postmarkideta

Aladr.: Leote, Viljandis.

Lastenäidendid

Nimikirj hinnata

Adr.: H. Leoke'se raamatu-
kaupl. ja kirjastusäri, Viljandis.

KASVATUS

EESTI ÕPETAJATE LIIDU HÄÄLEKANDJA.

Nr. 17.

September 1922.

4. aastakäik.

SISU: Esimene Eesti kasvatusteadusline nädal. — L. Martinson. Algkooli õpetajate kutsealine ettevalmistus. — A. Kuks. Kutse-eesjka. — A. Schmidt. Kroonika. Välismaalt. Organisatsiooni teated. Töökooli kirjandus. — E. Martinson.

Esimene Eesti kasvatusteadusline nädal.

E. Martinson.

Eesti Õpetajate Liidu poolt käesoleval suvel 28. juulist 5. augustini Tallinna tütarlaste kommerskooli ruumides korraldatud esimest Eesti kasvatusteaduslist nädalat tuleb meie kooliilmast tähtsaks sündmuseks lugeda. Esimest korda leiab meil töökooli põhimõte, mis on nüüdisaja kooliuuendajate hüüdsõnaks, nii põhjalikku selgitamist Saksamaa autoriteetliste koolimeeste poolt, kes ise on töökooli tegelikult teostand.

Nädalast osavõtmine oli elav: 245 kuulajat. Kuna aga suurem osa meie õpetajaist nädalast osa ei saand võtta — kas aja puudusel, keele oskamatusel, aineliste raskuste pärast, või mõnel muul põhjusel, — siis on vististi otstarbekohane temast võimalikult põhjalik ülevaade anda. Katsun seda teha.

Kui Liidu esimees J. Annusson lühikese eseti- ja saksakeelse kõnega nädala oli avand, järgnes

prof. dr. V. Schoenichen'i sissejuhatav loeng.

Esmalt annab lektor ülevaate Berliini kasvatus- ja õppe-keskinstituudist, kelle kaasabil käesolev nädal korraldatud. Keskinstituut on ellu kutsutud rahvusvaheliste liikumiste tagajärjel. Erilise tõuke keskinstituudi asutamiseks

andsid Ameerikas 1900. ja 1910. a. korraldatud koolinäitused. Saksa riigi juubeli puhul 1914. a. annetati keskinstituudi asutamiseks suuremad summad, nii et 1915. a. korda läks keskinstituuti avada. Keskinstituut on vabal alusel töötav eraasutus, kellel on ülesandeks rahva haridust kõikkülgselt tõsta. Temal on pedagoogiline, rahvaraamatute, rahvakunsti, õppefilmide, näituste ja välismaa osakond. Iga osakonna juhatajaks on akadeemilise haridusega isik. Välismaa osakonna juhatajaks on prof. dr. Schoenichen. Keskinstituudi eeskujuna on ka teistes riikides järeltegemist leidnud.

Viimasel ajal on igal pool märgata suurt huvi tõusu kasvatusteadlike küsimuste üle, eriti Saksamaal, kus praegu teostamisel kooliuuendus, mis on välja kasvand sotsiaalsetest nõuetest. Kooliuuendus seab üles järgmised tähtsad põhimõtted:

Kõik rahvalapsed peavad saama ühtlase alghariduse (*ühtluskooli nõue*). Kooli algastmeks on 4. a. kursusega põhikool (Grundschule), mis kõigile rahvakihtidele ühtlane. Keskkoolide alamad klassid kaotatakse ära. Sennised gümnaasiumid, realgümnaasiumid ja ülemrealgümnaasiumid muudetakse ülemkoolideks.

(Oberschulen), mis kooliuuenduse nõuele kohaselt reformeeritakse.

Oma sisemise korralduse poolest peab uus kool *töökool* olema. See nõue on isegi seadusandlikult üles säetud. Töökooli all ei tule aga mitte mõista ainult käsitööd ja üldse manuaalset tegevust, vaid eestkätt õpilase vaba vaimlist isetegevust.

Edasi peab kool olema lapsele *üleelamiskool* (Erlebnisschule). Kuivalt, passiivselt omandatud teadmised ei saa lapsele raudvaraks. Jäädava jälje lapse hingesse jätab see, mis on sügavalt tuntud, huviga vastu võetud, mis on üle elatud.

Koolitöö peab põhjenema *lapse hingeelu tundmaõppimise päüle*. Õppe- ning tunnikava kokkuseadmisel ja kogu koolitöö korraldamisel peab *laps lähtekohaks* olema.

Kool peab olema *kodumaakool* (Heimatschule). Alles siis, kui laps saand konkreetse aluse teda ümbritsevast ilmast, suudab ta kaugemalseisvatest asjadest ja rasketest abstraktsetest küsimustest jagu saada.

Kool peab *elule lähedal ja rahvuslikul alusel* seisma. Iga rahvas peab *omapärase kooli* looma, mis vastab tema eluliste nõuetele.

Kuna poiss- ja tütarlapsed hingeeluliselt kui ka füsioloogiliselt üksteisest märksa erinevad, siis on ka *kummalegi soole erinevate kasvatus- ning õpetusviiside nõudmine* — eriti just sugulise küpsemise ajajärgust alates — kasvatus- ning hingeteaduslikult täiesti põhjendatud. Majanduslikel põhjustel ei ole muidugi võimalik seda põhimõtet külades ja väiksemates linnades teostada.

Uus kool nõuab *hästi ettevalmistatud õpetajaid*. Õpetajate seminaarid on oma aja ära eland. Nad andsid õpetajaile küll oskuse õpetada, kuid õpetaja isiku jätsid unustusse. Uue õpetajate ettevalmistusasutuse kohta pole veel kõigiti ühistele seisukohtadele jõutud, kuid ühine nõue on, et õpetaja pääle täieliku keskkooli hariduse veel tüseda pedagoogilise erihariduse peab saama asutuses, mille kursus vähemalt 3 aastat vältab.

Kool ja kodu peavad üksteisega lähedalt seotud olema, nende vahel peab valitsema *sõbralik vahekord*.

Hää vahekord, üksteisest arusaami-

ne ja vastastikkune usaldamine peab ka õpetaja ja õpilase vahel aset leidma.

Kool peab olema *sotsiaalne*, kuid *mitte sotsialistiline asutus*. *Poliitika ajamine peab koolist eemale jääma*. Poliitika võib koolitööle ainult kahju tuua.

Lõpuks rõhutab lektor veel omapärase kooli tähtsust ja avaldab lootust, et noorel Eestil varsti korda läheb uut ja ajakohast kooli luua. Vanadel kultuurrahvastel on vanad traditsioonid, mis tihtipääle on takistuseks kooliuuendustele. Eestlastel neid traditsioone sel määral pole, mis pärast uuendused nii suurt opositsiooni välja ei kutsu.

Väga huvitavad ja põhjanevad olid Leipzigi seminaari ülemõpetaja Otto Scheibner'i loengud aine üle:

töökooli probleem.

Kultuurilise arenemise noorimaal astmel ei ole ükski muu liikumapanev jõud kultuurrahvaste elu nii sügavalt puudutand kui *töö tunnustamine ja tahe tööks*. Millise ülevoolava kirglikkusega, kuid ka millise kahjuliku liialdusega on eestkätt Germaani tõugu rahvad töötand; millise õhinaga on siin töötamise enese üle arutatud, järel mõeldud, filosoferitud... See oli pea religioosilise andumusega töötamine, mis valdas kõik elualad, neile andes mõtte ning sügavuse, ülesanded ning väärtuse.

Ja nii omas töö mõte tähtsuse ka hariduselu uuendamiseks, uuendamiseks, milleks areneval kultuurprotsessil juba ammu tee oli rajatud. Nii sai juba uue aastasaja algul hüüdsõnaks: „*Tuleviku kool peab töökool olema!*“

A. Töökooli mõtte põhjooned.

I.

Mõistest „töökool“ on pedagoogilises mõtteilmas väga mitmeti aru saadud. Vastandina puhtkäsitemeelsele töökoolile tungib viimasel ajal ikka enam esile ja leiab üldtunnustamist töökooli mõiste, mis töökooli kandvamaks, oluliseks tunnuseks loeb *õpilase vaba vaimlist isetegevust*. Selle isetegevuse koolis kantakse õpetustöö raskuspunkt üle õpetaja kunsttöölt õpiaines *õpilase enese töötamisviisile*, kantakse ühtlasi üle õpilase teadmisele tema *võimisele*, tema vaimlise — ja ka füüsilise — *jõu arendamisele*. Eitades traditsioonilise õppekooli jutustavat ja küsivat õppeviisi, kus juures õpilast õpetaja poolt ikkagi

ainult õppekunsti nõuete kohaselt ümber töötatakse, püüab uus kool maksma panna „*loova õppimise*“, kus õpilased edasi rühivad võimalikult oma eesmärkide poole, omal jõul, oma sisemisest tungist aetuna ja oma teed mööda. Õpilane ei pea mitte ainult seda mõtelda tohtima, mis õpetaja tahab, vaid temal peab õigus olema oma mõtteid, tundeid ja soove avaldada.

Niisugusel käsitusel ei tähenda aga töökool — oma isetegevusega kui olemustunnusega — mitte tervet tulevikukooli. Ta võtab uut kooli palju enam ainult tema õppemetoodilisest küljest, ei määra aga mitte otsekohe ära haridusvara, mis kool andna peab. Kuid selle eest on temal aga väga lai mõjuvõime: õpilase vaba isetegevuse nõue on maksev kõikide haridusasutuste kohta — lasteaiast ülikoolini — ja ei ole mitte rahvusliselt piiratud. Ükski vanusaste, ükski õpiaine, ükski vaimline tegevus ei jää välja tema mõjukonnast, ja pääle õpetusliku külje kuuluvad tema mõjukonda ka teised koolielu alad: mäng, pidud, omavaheline läbikäimine, talitused, toimetused.

II.

Nagu kõik kasvatusteaduslised nõuded, kui nad püsima peavad, tarvitab ka isetegevuse nõue põhjendamist kahhest seisukohast: tema peab kokkukõlas olema suure haridusideaaliga ja end põhjendada laskma lapse loomuliku ole-musega.

Teleoloogiliselt on isetegevuse nõue põhjendatud isikuse juhtsihiga, kui isikuse all mõista vaimlist olevust, kelle valdavaiks joonteks on iseseisvus, enesemääramine, enesekorraldamine — jooned, mis riigikodanikkudel kunagi nii hädatarvilikud pole olnud kui nüüdisajal, kus rahvad üle lähevad rahvavalitsuslistele riigivormidele. Iseseisvust ei saa aga mitte kunagi inimesele kätte õpetada, vaid see võib välja areneda ainult vaba isetegevuse kaudu. Vana kooli vaimline surve ainult hävitab isiksust!

Kausaalselt on isetegevuse nõue põhjendatud, kui last võtame kui toimivat olevust, kelle terve olemine seisab kehalises ja vaimlises liikumises ja keda loodus — et nooruse mõte on ju kasvamine — on varustand piiramata tegevustun-giga ja taltsutamata himuga välja arenda-dada temas peituvat loomujõudu. Kool

patustab kõige pühama vastu — elu vastu, — kui ta seda lapse tegevustungi alla surub, seob, surmab. Loodus on tahtnud, et iga laps on oma ette kui al-gupärane, ainus kord looduses ettetulev, mitte korduv olevus ja et igal ühel püha õigus selleks on, et teostuks tema indi-viduaalvalem — „oma igatsuse mina“ — sest ainult nii saab ta häaks ja õnnelikuks. Milgil tingimisel ei saa aga lapse isiklik omapärarus välja areneda traditsioonilise õpetusviisi juures, kus lapsele teadmisi õpetaja poolt üle antakse kindla normeeritud korra järgi, kus õpetaja õpilasi saab võtta ainult kui abstraktseid kujusid, vaid ainuüksi sääli, kus ülemaks õppeprintsipiiks on lapse isetegevus.

III.

Kuid hädaohtlik on töökooli mõtte ühekülgne liialdamine. Õige pedagoogiline mõte peab töökooli mõtet kokkukõlastama teiste samuti õigustatud nõuetega, mis koolile esitatakse. Esiteks: töökooli mõte rõhutab lapse *tegevust*, toob sellega esikohale õpetuse *formaalse* külje — kuidas aga õn ühendatav sellega täiesti õigustatud *teadmiste omandamise nõue*? Edasi: meie nõuame *vaimlist* tegevust — kuidas on see kokkukõlas praegu tunnustatud *käelise tegevuse* kooli toomise nõudega? Kolmandaks: *vaba* vaimline isetegevus on meie hüüdsõna — kuidas käib see kokku tagasilükkamata paratamatusega noort inimest juhtida, siduda, et ta õpiks elu üle valitsema, elu normide alla end painutades, teda teenima, kohuseid enese kanda võtma, ülesannetele alistuma?

1. *Teadmiste ravitsemise* kohta töökoolis olgu tähendatud:

a) oleks kõige kahjulikum eksiarvamine, nagu ei peaks töökool hindama rikkaliku, hästi korraldatud, vabalt tarvitava teadmiste tagavara väärtust. Kuid teadmiste omandamise eest hoolitsemine ei tohi muutuda sarnaseks aine hirmuvalitsuseks, et enam ei suudeta teostada kõige tähtsamat ülesannet — vaimlise jõu arendamist. Sellepärast peab siis töökool — et aega ja ruumi võita mõtteravitsuseks — suure osa traditsioonilisest aineist armuta välja heitma, teise osa ümber vahetama. Töökoolil on julgust oma õpilastel lasta vähem teada päheõpitavaid aineid, et rohkem võimalust oleks vaimujõudu omandada.

Aine vähendamisel ja ümbervahetamisel on otsustav, kas aine on asjalik olulise tähtsusega ja tüübiline, kas ta moodustab väärtusliku, tarvismineva teadmisharva, kas ta võimaldab õpilasele hariva läbitöötamise ja kasutamise.

b) aine läbivõtmise järjekorra korraldamise! ei võta aga õpetus töökoolis arvesse mitte ainult aine loogilist vaatepunkti, vaid eestkätt töötehnilist külge: õppetunnid peavad saama töökohase korralduse. ainekavad peavad saama töökaigu kavadeks. Mõistagi, et igal pool sääal, kus tööprotsessi kaudu ained omandakse, need süstemaatilisesse korra viiakse, kus juures peaaesjalikult õpilane ise peaks võima tema poolt läbitöötatud ainet ka loogiliselt ja süstemaatiliselt kokku võtta.

c) mis puutub kartusesse, et töökoolis mitte tarvilisel määral pähe ei õpitavat, siis peab tähendama, et inimese välise ega ka sisemise elu tarvidused ei nõua temalt päheõpitatud teadmiste päästlugemist, et aine kallal töötamisest aine juba iseenesest, ilma pähe tuupimata, meele jääb, et töökool eriti hästi oskab äratada lõbutunnet vaimuvara omamisest, töörõõmu õppimisel ning ühes sellega suurt tahte jõudu teadusvarade kättesaamiseks, ja et, lõpuks, töökoolis õpilane aine kallal iseseisvalt töötades omandab ka ökonoomilise õppimistehnika, mis temale võimaldab aine kiirema ja kindlama omandamise.

2. *Käelise tegevuse* küsimuses peab vaba vaimlise tegevuse seisukohalt kõige päält vastu astuma kõikidele halvasti põhjendatud, liialdatud pretensioonidele. Kui kiidetakse, et käetegevus lapses kutsub välja loova tegevuse, siis ei ole see mitte käetegevuse ainuõigus, sest vaimline tegevus *mõtete loomisel* on rikkalikum ja peenem loov töö.

Kui öeldakse, et käetegevuse läbi võimaldub näitlikul teel omandada väärtuslisi teadmisi, siis ei tohi mitte ära unustada, et sarnasel teel saadud teadmiste hulk on liig väike selleks, et rahuldada meie kultuuraja suuri nõudeid teadmiste ning mõistmise suhtes.

Kui öeldakse, et lapsel on suur huvi oma mõtetele ja tunnetele kuju anda vormitava materjaali abil, siis peab tähendama, et ärkava vaimu „vaimline uudishimu“ on samuti loomulik, ja ei tohi unustada hädaohtu, et käeline tege-

vus, kui seal on liig valdav, võib edasi-püüdvat last kergesti tagasi hoida tema vaimlises arenemises.

Kui edasi, ustakse, et käeline tegevus võib lapse tahte jõudu karastada, siis unustatakse ära, et sarnane tahte jõu arendamine piirdub tööalaga millel ta saavutatud. Nii siis, kui hõõveldamisel või mõnel muul käetegevusel eettulevaid raskusi on harjutud ära võitma, siis on tahte jõud küll karastatud, kuid karastatud ainult sarnaste kehaliste raskuste äravõitmiseks, nagu on hõõveldamine, kuna selle juures vaimliseks arenemiseks nii üleväga tähtis tahte jõud mõtteliste raskuste äravõitmiseks välja arenemata jääb. Ei ole olemas üldist universaalset tahte jõudu, vaid on tahte jõud üksikuil aladel.

Samuti on ka käelise töö universaalne *kõlbline* jõud ainult psühholoogiline ebausku; muidu peaksid ju „käsitöölised“ oma voo rustega kõiki imestama panema. Kui käsitöö-inimest kõlbliselt tõstab, sellepärast, et ta käsitöö, vaid et ta töö on. Sarnane kõlbliselt tõstev iseloom on tööil üldse, sellega siis ka vabal vaimlisel tööil.

Kui alla kriipsutatakse, et käelises tegevuses olla õige isetegevus võimalik, siis peab tähendama, et see tegevus on suurelt osalt mehhaaniline ja baseerub järeloomimisel.

Kuid, teiselt poolt, loeb vaimlise isetegevuse nõue ühtlasi õigustatuks käelise tegevuse, veel enam: ta nõuab otse seda. Sest käelise tegevuse tarvitusele võtmiseks on võimalik vastu töötada puhtvaimlise tegevuse kahjulikule ühekülgusele: õpilane ei ole ju mitte ainult „vaim,“ vaid teda tuleb ka võtta — nagu seda nõuab individuaalpedagoogika — kui kehalist olevust, ja just kehaline tegevus avaldab nõutavat mõju „puhtvaimlise elu“ soovimata tagajärgedele. Käeline tegevus hoiab selle eest, et vaba vaimline tegevus ei muutuks intellektualismiks ja verbalismiks; käeline töö viib tõelikkuse juure, asjade eneste juure.

Pääl selle nõuab terve rida vaimlisi tegevusi oma arendamiseks ja lõpuleviimiseks üsna tungivalt käelise tegevuse kaasabi, nii, näit., tegevused kujutamise ning tehnilise mõtlemise alal ja praktilise intelligenti arendamisel.

Lõpuks: töökoolis on käeline tegevus

eelastmeks teel vaimlisele isetegevusele. Asjade eneste kalla töötades omandab alles õpilane oskuse sihte üles seada, tee üle järele mõelda ja töö läbiviimisel töötamise voorusi hinnata.

Nii siis: vaimlise isetegevuse põhimõte sõdib küll kooli manualiseerimise, vaimust lagedaks tegemise vastu; kuid ta nõuab ka käelist tegevust, mis aga ühtlasi niivõrd „vaimline“ on, et ta ühtlasi ka peatöö moodustab.

3. Nähtav vastolu mõistele „vaba isetegevuse“ ja „seotud, normeeritud tegevuse“ vahel laseb end ka rahuldavalt selgitada. Kõige päält tuleb tähendada, te see kõige jämedam valemõte on, kui arvatakse, et vaba isetegevus õpitöös tähendab lapsele piiramata voli andmist, et õpilane kõike takistamata võib teha, mis süüda kutsub, et lastakse lapse loomusundidel end läbi elada ka siis, kui need loomusunni avaldused metsikud, korratud on. Just selle vastu: vaba vaimline tegevus õige töökooli mõttes nõuab kindlat sisemist kasvatust, kuid see sisemine distsipliin ei ole päale sunnitud väljast poolt, vaid see peab olema kantud sisemisest tahtest.

Pääle selle läheb väärtuslise isetegevuse kasvatamiseks ikkagi ka vaja enam või vähem normeeritud, kindlaisesse piiridesse säetud õpetustööd, näit., nõutava ainehulga kiireks omandamiseks, mis vähe harivat tööd võimaldab jne.

Mitte alati pole vaba vaimline tegevus didaktiline optimum. Pedagoogika, mis kõike *ainult* lapsest välja minnes korraldada tahab, on sõgedus.

Lõpuks: et koolis töötatakse kooliühiskonnas, ja et töökool „töötavad klassid“ tekitab, see kõik toob enesega kaasa palju normeerimist, kindlais piirides liikuvat tegevust ja kasvatab sotsiaalset tunnet, mis nõuab isikult küpsust, et oma elu kokkukõlastada ühiskonna tarvetega ning nõuetega.

IV.

Töökoolil ülalesitatud mõttes on väga lai ulatus. Tema võtab oma mõju alla, muudab terve koolielu tema väiksemas ning suuremas, sisemistes kui ka välistes asjus. Nimetame mõnda tähtsamat muudatust: 1) *õpetussih* läheb *teaduste omandamisest üle lapse vaimlise jõu arendamisele*; 2) *õpiabinõude* asemele astuvad *töötamsiabinõud*; 3) *õpiraamat* saab *töötamisraamatuks*; 4) *õpetaja õppekunsti* asemele astuvad *töötava õpilase loomuastmed*! 5) *käsetel* ei nõuta mitte *küsitavaid teadmisi*, vaid *vaba tööd uue aine kallal*; 6) *koolihoone* moodustab oma ehituse kui ka sisseseade poolst *töõasutuse*. Ja õpetaja? *Teaduse dotsendist* muutub ta *lapse loova töö organiseerijaks* ja ühtlasi selega *kujuneva väärtuslise isiku ravitsejaks*. (Järgneb.)

Algkooli õpetajate kutseline ettevalmistus.

A. Kuks.

(Järg.)

Edasi, seminaari astuvad algkooli lõpetajad, poisid ja tütarlapsed, 14—15 a. vanaduses. Tekib jällegi küsimus, kas see iga ei ole liig varane elukutse valimiseks. Faktid tõestavad, et ei lapsed ise, ei nende vanemad, ega õpetajad suuda veel neil aastail otsustada, kas lapsest saab õpetaja või ei. Suuremalt osalt ei ole elukutse valimisest sisseastumisel juttugi, vaid tahetakse soodsamail tingimusil üldist haridust omandada. Üldine haridus on sihiks, mitte ametile ettevalmistus. Sellega ongi seletatav, et (ankeedi andmete järele) ainult 65 prots. seminaari õpilastest soovivad õpetajaiks saada. Muist tahavad arsti, inseneri, tantsijanna ameti omale elukutseks valida, astuvad aga seminaari.

On siis millegi pärast vaja õpetajakutsele ettevalmistamist liita üldhariduse omandamisega? Viimsat on katsutud põhjendada sellega, et seminaarides pidada ju alamates klassides õpiainete käsitamisel metoodiliste võtete pääle õpilaste tähelepamu juhutama. Raske on aga seda uskuda. Koolinõunik *Brüller*, kes ise seminaaris ka tunde annab, nimetas selle väite hariduskogu koosolekul enesepettuseks. Sama tõendavad teisedki õpetajad. Ma arvan ka, et sarnasest sümbioosist võib küll unistada, tegelikult sest välja, aga midagi ei tule. Väga õpetlik on sel puhul meele tuletada hr. Käs'i kirjutusest („Vaba Maa“ nr. 75, „Kasvatus“ nr. 9), järgmist kohta: „Keskkool annab ja

peabki andma *üldharidust*, kuna õpetajate ettevalmistamine on *kutseharidusline* ülesanne. Selles ongi uue keskkooli loojate eksitus ministeeriumis, et nad mõtlevad üld- ja kutsehariduslisi õpiasutusi ühendada, mida ei saa teadusliselt põhjendada ega praktiliselt teostada. Isegi Saksamaal, mille kohta tihti kirjutati, nagu sulutaks seal seminaraid, on nii õpetajate-selts, kui ka ministeerium kindla põhimõtteliku otsuse teinud, *kutseharidust üldharidusest täielikult lahutada*. (Minu harvendus). Ja sellepärast ei mõeldagi Saksamaal seminare sulguda, niikaua kui algkooliõpetajad peavad leppima vähema haridusega, kui ülikool annab, nagu seda võime lugeda Preisi haridusministri deklaratsioonist (v. Pedagogische Reform 1921, nr. 48) vaid püütakse seminare üldhariduslisest tööst vabastada *ettevalmistusklasside* (Präparantide), mitte seminaari klasside kinnipanemisega ehk nende ümbermuutmise-ga täiendusklassideks (Aufbauklassen) ja seminare pedagoogiliselt *kõrgemale järjele tõsta*". Sic! Nõnda seminaari direktor on ka jõudnud otsusele, et eksitus on üld- ja kutsehariduslisi õpiasutusi ühendada, mida ei saa teadusliselt põhjendada ega praktiliselt teostada. Sellest peaksime meie, nagu Saksamaal, tegema kindla põhimõtteliku otsuse: lahutada kutseharidusline ettevalmistus üldhariduse omandamisest, teiste sõnadega, meie peame ka õpetajaid ettevalmistavad asutused vabastama üldhariduse tööst *ettevalmistusklasside* (meie terminoloogias: alamate klasside) kinnipanemisega, et seminare, kui kutsekooli kõrgemale järjele tõsta.

Mis teeb siis võimatuks praktiliselt teostada üld- ja kutseharidusliste õpiasutuste ühendamist?

Tähtsamaks takistavaks asjaoluks on paratamatu jõu ja tähelepanu killustamine. Õpiasutus, niihästi õpetajad kui ka õpilased, on sunnitud kõik aeg silmas pidama kahte sihti: üldharidust ja kutselist ettevalmistust. Elutarkus aga õpetab, et kahe jänese püüdmisel ei saada ühtegi kätte. Sama elutarkus kui ka teaduslik uurimine räägib, et iga edu kõige-vajalisemaks tingimuseks on jõu kontsentratsioon ühele sihile, kuna see seminariides just puudub.

Teiseks takistavaks faktoriks pean ma asjaolu, et teatud protsent, mõnikord üsna suur, seminaari õpilastest ei soovi

sugugi õpetajaiks saada, viibides siin hoopis teise sihiga. Nemad sünnitavad loomulikult võõra keha, täites vastumeelselt kutseliseks ettevalmistuseks farvilikke töid ja sellega takistades kohase atmosfääri loomist.

Kolmandaks, on toonitatud mitu korda, et seminariides valitseda pedagoogiline vaim, mis sisseastuja õpilase kohe oma hõlma võtvat ja nägemata õpetaja ametile valmistavat. Selle vaimu kohta on aga ka teisi arvamisi. Nimelt, ei ole sugugi soovitatav, et 14—15. a. poisike loeks ennast juba rahvavalgustajaks. Enneaegne küpsemine selles suhtes rikub iseloomu. Poisikesest võrsub enast kõrgelt hindav, targutaja, kitsarinnaline isik. Ka teine pahe on veel siin juures. Seminaar maksuta hariduse saamisega ja toetusrahadega meelitab enesesse peaasjalikult vaesema rahva kihi lapsi, muutudes sel teel seisuslikeks kooliks, mis loomulikult ei soodsusta avara ilmavaate omandamist, kuna rahvakooli õpetaja peaks tuttav olema kõigi elunähtustega ja kõigi seltskonna kihtidega.

Veel küsimus: kas suudab seminaar praegusel kujul küllaldast kutselist ettevalmistust anda? Selleks on ette nähtud seminariide tunnikavas:

Pedagoogika, pedagoogika ajalugu, didaktika, eetika	4	4
Kodulugu ühes meetoodikaga	1	1
Koolitervishoid	—	1
Laulmine ja muusika ühes meetoodika ja praktikaga	2	2
Joonistamine, voolimine ja ilukiri ühes meetoodikaga	2	2
Tööõpetus ühes meetoodikaga	2	2
Võimlemine ühes meetoodikaga	2	2
Eesti keele meetoodika	1	1
Matemaatika meetoodika	1	1
Loodusloo ja maadeteaduse meetoodika	1	1
Ajaloo meetoodika	—	2
Praktikatunnid	2	2

18 23

Kas selle tundide arvu juures on võimalik viia õpilasi nii kaugele, et nad tunneksid end 6-klassilises algkoolis vabana, suudaksid sääli julgelt talitada?

On ainult tarvis läbi lugeda algkooli õppe- ja tunnikavad, siis selgub kohe, et sarnasest ettevalmistusest ei jatku. Kui palju on sääli juba õpiaineid ja pea iga seletuskiri toonitab, et õpetaja peab ise

looma kohalise õppekava, üldist õppekava ainult eeskujuks võttes, ta peab vabalt õpiraamatuga ümber käima, oskama kasutada ümbrust, parajaid silmapilke, rehkendama laste hingeeluga, oskama valmistada õrreabinõusid, korraldama õpikäike, teostama tööprintsipi jne. Kõik need on väga keerulised asjad, mida ei omandata muuseas, vaid mis nõuab järelmõtlemist, võrdlevta vaatlust, kaalumist, harjutamist. Selle juures tuleb veel arvesse võtta, et õpilaste tähelepanu on suurel määral teisele sihile — üldhariduse lõpetamisele — kistud. Mis võib anda 1 t. ajaloo metoodikat, või 1+1 t. matemaatika, 1+1 t. maadeteaduse ja loodusloo metoodikat jne.? Vaevalt midagi enam, kui väikese kompendiumi retsepti igaks ühtumiseks. Seda on aga meie algkooli õpetaja jaoks liig vähe.

Ka tahaks veel selle pääle tähendada, et eilne õpilane, kes suure hoolega püüab õpetaja sõnu meeles pidada ning õniraamatuid sorida, et rahuldavalt vastata, liig järsult muutub õpetajaks. Hüne on sedavõrd suur, et paljud teda õnnelikult teha ei suuda. Soovitav oleks siin vaheaste, kus õpetaja kandidaat vahenääl tunneks ennast täisealise, iseseisva isikuna. Ei peaks ka liig noorelt õpetajaid ametisse määrama.

Vaatame nüüd seminaaride otstarbekohasust rahva rahalismajanduslikust seisukohast. Seda küsimust on ka palju sõelutud. Avalikult selle kohta on sõna võtnud hr. Kann („Päevaleht“ nr. 72) ja hr. Käis („Vaba Maa“ nr. 75, „Kasvatus“ nr. 10). Hr. Kann kirjutab muuseas:

„Eesti seminaarid on *Eesti riigis kõige kallimad õpiasutused*. Üksik õpilane läheb maksma:

Tallinna seminaaris	10.000	14 000 m.
Tartu „	13.000	13 000 m.
Rakvere „	16.000	19 000 m.
Läänemaa „	26.000	44 000 m.
Võru „	23.000	31.000 m.

Seminaaride väljaminekud olid:

Tallinna seminaaril	3.771.735	5.298.500
Tartu „	4.196.812	4.160.200
Läänemaa „	2.446.972	4.204.200
Rakvere „	3.768.646	4.634.600
Võru „	2.154.276	2.983.900

Kokku 16.338.461 21.281.400

Tallinna linna keskkoolides läks ühe

õpilase ülevalpidamine mineval aastal läbistikku 6000 Emk. maksma (kooliraha 1000 m. maha arvatud), 1922. a. aga ligi 7000 mrk. Seminaarides läheb aga üks õpilane 1921. aastal 17.600 Emk. ja 1922. a. 24.200 Emk. maksma (selle juures ei ole veel ehitused arvesse võetud).“

Hr. Kanni poolt esitatud arvud vastavad üsna tõele. Ka minu andmete järel. Ei kahtlusta neid ka hr. Käis, polemiseerides hr. Kanniga. Hr. Käis seletab ainult seda koolide loomise kuludega inventaari, õpivahendite muretsemiseks, raamatukogude soetamiseks, tööklasside ja laboratooriumite sisseseadmiseks, mis 50 prots. üldisest eelarvest välia tegevast.

50 protsenti näib mul liig kõrgelt võetud olevat. Oleks see nõnda, siis räägiks see kisen-davalt seminaaride vastu. Luua kutsekoolile vastav sisseseade ja raamatukogu viies kohas, mis maksab mitukümmend miljonit, selleks et igast seminaarist saada aastas 15—20 õpetajat, kas pole see meeletu rahva raha pillamine?

Ma arvan, et kõige selgema pildi sellest, mis läheb maksma seminaari kau-du saadud õpetaja, saame siis, kui võtame juba väljakujunend, näit. Tallinna seminaari arve, kus loomiskuludeks üsna väike protsent määratud ja kasvata-ma ta 5-ga ning jagame õpetajate arvuga, millise loodame saada viiest seminaarist. Vaatame, mis siis välja kuineb: $5.298.500 \times 5 : 100 = 264.925$ Emk. Nõnda iga õpetaja kutseline ettevalmistus läheb riigile 264.925 marka maksma. See summa ei ole veel täielik. Viie ma-ja remont teeb ka midagi välja. Kui see ka veel juure lisada, saame summa mit-te alla 270.000 Emk. ühe õpetaja etteval-mistamiseks. Mis teeb siis õpetaja ette-valmistuse nii kalliks? Mitmed asja-olud. Esiteks, ei võeta üheltki õpilaselt õppemaksu, selle pääle vaatamata, kas tast tuleb õpetaja välja või mitte. See summa ei ole ühtigi mõni sada tuhat, nagu hr. Käis arvab, vaid 2—3 miljoni kõikide seminaaride kohta. Teiseks, antakse õpilastele toetust riigi poolt, mis ka üle miljoni välja teeb. Kolmandaks, maksetakse seminaaride õpetajatele nor-maalbalk 18 tunni eest 24 asemele, mis teeb ka viie seminaari pääle ligi 2 mil-ioni. Neljandaks põhjuseks on tarvidus luua viies kohas eriline sisseseade ja suur majapidamine üsna väikese arvu

õpilaste juures. Viieandaks faktoriks, mis eriti suuresti mõjub, on see asjaolu, et igast seminaari astujast ei tule veel õpetajad, vaid peaaegu pooled pudenevad pika tee pääl ära. Ma olen hr. Käisiga nõus, et kutsealine ettevalmistus läheb ikka enam maksma, kui üldhariduse omandamine. Ma olen ka selle poolt, et õpetajate kutsealise ettevalmistuse pääle raha lahedamalt antaks. Kuid igal pool peab valitsema ökonoomia, nimelt iga penn peab kohale pandama. Seda, kahjuks, õpetajate ettevalmistamisel seminaaride kaudu ei ole, sest õpetajate kutsealise ettevalmistuse pääle antav raha, nagu nägime, valgub laiali. Ökonoomia nõuab kontsentratsiooni. Ka õpetajate ettevalmistuse suhtes peame nähtavasti sama teed käima.

Veel pahem lugu on õppejõudude suhtes. Siin toimetatakse veel pillavamalt kui rahaga. Leida hääd metodisti iga õppeaine jaoks on üsna raske. Ka vanades kultuura-maadest leidub neid vähe. Hääd kui meil leiduks iga aine jaoks üks isik kogu riigis. Ütleme, et meil on Tallinnas silmapaistev ajaloo metodist. Kas saame ta oskust täiesti ära kasutada? Muidugi mitte, me võime talle anda ainult 1 t. ajaloo metoodikat, kuna ta võiks 10 korda enam sellel alal töötada. Ja nii igas teises aines. Metoodika tunde on ainult 1—2 igas seminaaris, kuna kogu seminaaride kohta neid oleks küllalt ühe isiku jaoks. Nõnda loodakse olukord, et asjatundjale ei leidu küllalt tööd, aga kus tööd on, sääl pole asjatundjat. Meie ei ole mitte nii rikkad spetsialistide pedagoogide ja metodistide poolest, et võiksime neid laiali pillata üle kogu maa. Ka siin peaksime jõudu kontsentreerima.

Üldises kokkuvõttes näeme, et praegused seminaarid kutsekoolidena ei ole otstarbekohased, sest 1) nad on enam üldhariduslikud, kui kutsekoolid, 2) sisaldavad eneses suure protsendi isikuid, keda õpetaja kutse sugugi ei huvita, 3) kinnisena õpiasutusena ei suuda küllalt avarat ilmavaadet anda tulevastele õpetajatele, 4) kutsealine ettevalmistus saab nii nõrk, et õpetaja vabalt ja loovalt koolis töötada ei suuda, 5) õpilasest õpetajaks saamine sünnib liig järsult, 6) riigi ainealine ja vaimlik jõud ei saa küllalt ökonoomselt kasutatud. See pärast ei või meie kuidagi soovitada uusi seminaare juure asutada, vaid tu-

leks uusi teid otsida, kus õpetajate ettevalmistus oleks vaba eelpool nimetatud defektidest.

Haridusministeeriumi projekti arvustus.

Teine pool, mis haridusministeeriumis on maad võtnud, mõtleb õpetajaid ette valmistada üldharidusliku keskkooli kaudu, luues humanitaar-, reaali- ja komertsharude kõrval pedagoogilise haru, milles õppus kestaks üks aasta enam kui teistes harudes.

Pedagoogilises harus erainetena esinevad:

	XI.	XII.
	õpiaastal:	
Pedagoogika, pedagoogika-		
ajalugu, didaktika	3	4
Koolitervishoid	—	1
Koduloo metoodika	—	1
Eesti keele metoodika	—	2
Võõraste keelte metoodika	—	2
Matemaatika metoodika	—	2
Loodusteaduse metoodika	—	2
Maadeteaduse metoodika	—	1
Ajaloo metoodika	—	2
Kodanikuteaduse metoodika	—	1
Ilulugemise metoodika	—	1
Joonistamine ja selle metoo-		
dika	2	2
Tööõpetus ja selle metoodika	2	2
Muusika, laul ja selle me-		
toodika	3	2
Võimlemine ja selle metoodika	2	2
Tundide päältkuulamine ja		
praktika	2	5
	14	32

Pääle selle peab pedagoogilises harus, mis algab IX. õpeaastast, käsitama joonistust, tööõpetust, muusikat ja võimlemist IX. õpeaastal pisut suurema tundide arvuga kui teistes harudes.

Kui nüüd võrrelda pedagoogilise haru tunnikava seminaaride omaga, siis näeme, et nad peaaegu ühte langevad: ühed ja samad õpeained, üks ja sama tundide arv, vahest pisut ratsionaalsemalt jaotatud; näit. Eesti keele metoodika ei ole venitatud kahe aasta pääle ühe tunniga, vaid käsitatakse ühel aastal kahe tunniga, sama maksab matemaatika ja loodusloo kohta, mis minu arvates on küll otstarbekohasem. Nõnda viisi sisuliselt suuremat vahet ei ole, selle poolest võime seminaare hõlpsasti nimetada üldharidusliku keskkooli pedagoogiliseks haruks, nagu realkooli nimetame üldhariduslise keskkooli reaali-

haruks, gümnaasiume humanitaarharuks jne.

Tekib lõppude-lõpuks küsimus, millest siis õieti jutt on? mis on vaeluste põhjuseks?

Asi seisab 1) selles, et seminaaride õpetajad ja õpilased tahetakse asetada samadesse tingimustesse, milledes töötavad keskkooli õpetajad ja õpilased ja 2) tahetakse seminaare paigutada ühe katuse alla ühes teiste keskkooli õpilastega.

Sel kavatsusel ei puudu omad hädaküljed.

Esiteks, tuleb sel teel õpetajate ettevalmistus riigile mitu korda odavam.

Kasvatades keskkooli õpilase päale mineva summa 7000×6 a., saame 42.000, see oleks 6,4 korda odavam. Muidugi sel tingimusel, kui mingisuguseid privileegiume ei looda. Teiseks, ei hakka pedagoogilises harus keegi õppima, kui tal ei ole kavatsust õpetajaks saada, seks ei meelita miski. (Järgneb.)

Kutse-eeetika *).

A. Schmidt.

Küsimus on liig raske mõne paragrahvilise määrustikuga otsustamiseks. Esitades alljärgnevat kava, ei ole mul tahtmist olnud luua üksikasjaliselt ja täpsalt redigeeritud kodeksi, vaid olen juhitud soovist mõtteid selle küsimuse kohta liikvele tõugata.

Kutse-eeetika määrab õpetaja kohused, tegutsemise vabaduse ja vahekorrad 1) eraelus, 2) õpetajaskonnas, 3) õppurkonnas, 4) kutsetöös, 5) läbikäimises kooli ülevalpidavate asutustega.

I. Eraelu.

§ 1.

Õpetaja on kohustatud seltskonnas ja läbikäimises kaaskodanikkudega äärmiselt viisakalt, korrektilt ja aumeheliselt üles astuma.

§ 2.

Õpetajale on lubamata enesevalitsemise ja loogilise mõttekäigu kaotamine, tooruste sõimavate sõnadega ülesastumine ja isikute teoga haavamine.

§ 3.

Õpetaja on kohustatud tundma ja eeskujuliselt täitma maksvaid seadusi ning nende läbi päale pandud kohustusi riikliste ja omavalitsusliste asutuste ning kaaskodanikkude vastu.

Märkus: Kriminaalsüütegudes karis-

*) Avaldame järgneva kutse-eeetika määrustiku-eelnõu avalikuks arvustamiseks ja seisukoha võtmiseks.

Toimetus.

tatud isikud ei või õpetajaskonna liikmed olla.

§ 4.

Õpetaja on kohustatud austama nii oma kui ka teiste isikutunnet, kodanikuõigust, hädad nime ja au ning tarbekorral nende kaitseks välja astuma.

§ 5.

Õpetaja on kohustatud kõik tegema, et võimalikku abi anda elu hädaohtu sattumise puhul ja muil ettenägemata õnnetusil juhtumisel, mis ähvardavad isikut või tervet rahvast.

§ 6.

Õpetaja on kohustatud üldselt tunnustatud seltskondlikkude ja isiklikkude pahede ning väärnähtuste vastu võitlema ja de ning väärnähtuste vastu võitlema ja kõik võimalikud teed ära kasutama nende nõrgestamiseks ning täieliseks hävitamiseks.

§ 7.

Õpetajale on täiesti lubamata avalik ehk salajane kõlblusvastane eluviis; alkoholi tarvitamine seltskonnas õpilaste juuresolekul ja ilmumine avalikkusesse kohtadesse joovastanud olekus; kõiksugu asartmängud; kahemõttelised kõlblust hävitavad naljad ja kõnekäänud ning ebaesteetilised, kõlblist tunnet haavavad tantsud ja kostüümid.

§ 8.

Õpetaja on kohustatud võimaluse piires kaasa töötama kõigile puüetele,

mis sihivad rahva füüsilise, ainelise ja moraalise jõu kasvatamisele ning kindlustamisele.

§ 9.

Õpetaja on kohustatud tunnistama ja töötama üldinimkondlikkude ideaalide ja progressiooni huvides, et saavutada kõrgemat vaimlist ja kultuurilist tervikut.

II. Vahekord õpetajaskonnaga.

§ 10.

Õpetaja on kohustatud alati oma organisatsiooni toetama ja aktiivselt nende tööst osa võtma.

§ 11.

Õpetajale on lubamata kas valimise või nimetuse läbi ülesandeks tehtud kohuste täitmisest organisatsioones loobuda ja omi ülesandeid korraldult täita ning isiklike huviseid tähtsamaiks pidada kui õpetajaskonna omi.

§ 12.

Õpetaja on kohustatud viibimata teatama kõigist temale isiklikult teadaolevaist asjaoludest, mis ähvardavad õpetajaskonda ja tema organisatsiooni.

§ 13.

Õpetaja on kohustatud kõiki organisatsioones maksvaid ehk tulevikus maksmapandavaid määrusi, otsusi ning ettekirjutusi täpselt ja vastuvaidlemata täitma.

§ 14.

Õpetajale on lubamata osa võtta ja kaastööd teha ajalehtedes, seltskondlikes organisatsioones, poliitilistes ning usulistes rühmitustes, kes otsekohe või kaudselt õpetajaskonda ja kooli eitavad ning nende vastu töötavad.

§ 15.

Õpetajale on täiesti keelatud läbi käia seltskondlike rühmitustega, asutustega ja isikutega, kes kutse-organisatsioonide poolt on avaliku boikoti alla kuulunud tunnistatud.

§ 16.

Õpetaja on kohustatud kõik teed ära kasutama, et õpetajaskonna ja kutse-

seorganisatsioonide autoriteeti tõsta ja neid igasugu kalallekippumiste ning põhjendamata süüdistuste eest kaitsta.

§ 17.

Õpetajale on täiesti keelatud avalikult õpetajaskonna nimel üles astuda küsimustes, mis puutuvad tervet õpetajaskonda või tema üksikuid liikmeid, kutseorganisatsioonide teadmata ja nõusolekuta.

§ 18.

Õpetaja on kohustatud alati kutsehuvide valvel seisma ja nende kaitsmise korral täpselt täitma oma organisatsioonide korraldusi ja näpunäiteid.

§ 19.

Õpetaja on kohustatud igal võimalikul juhtumisel, kui asjaolud soodsad, seltskonnale selgitama õpetajaskonna püüdeid, et nende seltskonnas tarvilist poolehoidu ja kaastööd võita.

§ 20.

Õpetaja on kohustatud kõige piinlikuma hoolega enese järele valvama, et tema ülesastumistes ehk tegudes ei oleks midagi, mis võiks õpetajaskonda ning tema organisatsiooni kompromitteerida ja etteheiteid seltskonna poolt välja kutsuda.

§ 21.

Õpetaja on kohustatud kõigist kaasõpetajate eraellu ehk kutsetöösse puutuvatest pahedest ja väärnähtustest kutseorganisatsioonile teatama. Organisatsioonid on kohustatud pahede kõrvaldamiseks viibimata samme astuma.

Märkus: Õpetajale on keelatud kutseorganisatsioonide teadmata kaasõpetajate eraellu ehk kutsetöösse puutuvate kompromiteerivate teadete avaldamine.

§ 22.

Õpetaja on kohustatud oma ametvõimudega hääd vahekorda alal hoidma, kõigis tüliküsimustes ja teravustes leplikkust ning kannatlikkust üles näitama. Kui teravused ja tüliküsimused niikaugele läinud, et neid enda vahel lahendada võimata, siis on õpetaja kohustatud neist kutseorganisatsioonidele teatama, kes kaebused läbi vaatab ja aukohtu korras lahendab.

Märkus: Enne kui kutseorganisat-

sioon küsimuse on läbi kaalund ja seisukoha võtnud, ei ole õpetajal luba kaebusega esineda koolivalitsuses ja avalikudes kohtutes.

§ 23.

Õpetaja on kohustatud toetama kaasõpetajaid aineliselt ja moraalselt, kes töötaoleku, streigi ehk muudel isikust mitte olenevatel põhjustel on viletsusesse sattund.

§ 24.

gimiste raskendamine ja enda kohtuste-täitmise teiste pääle veeretamine.

Õpetaja on kohustatud nõu ja juhust andma algajatele, vähem kogend ametvendadele ning katsuma kõigi võimalikkude abinõudega ära hoida nende eksisammusid koolis ja eraelus.

§ 25.

Õpetajale on täiesti keelatud kaasõpetajate tööd sihilikult, enesekasu püüdvat hinnata ja nende kohta mitte teele vastavaid teateid anda koolivalitsuslistele ja seltskondlikele organidele.

§ 26.

Õpetajale on keelatud õpilaste juuresolekul kaasõpetajale märkuse tegemine ja autoriteeti alandavate ütluste tarvitamine.

§ 27.

Õpetajale on keelatud sihilik enesekasupüüdev kaasõpetajate teenistustin-

§ 28.

Õpetajale on lubamata õpilasi üles kutsuda kaasõpetajate vastu vaenu avaldama ja nende tööd takistama.

§ 29.

Õpetajale on lubamata demagoogiliste võtete abil õpilastele meeldida püüdmise kaasõpetajate arvel.

§ 30.

Õpetaja on kohustatud oma nõudmisi ja õppemetode kaasõpetajate omadega võimalikult kokkukõlasse seadma ja hüppeid, mis demoraliseerivalt võivad õpilaste pääle mõjuda, kõigi temast olenevate abinõudega ära hoidma.

§ 31.

Õpetaja on kohustatud temale usaldatud saladusi hoidma.

§ 32.

Õpetajale on lubamata ainelistes huvides, näit.: palga, maa, korteri ehk muude mõnuste suhtes, kaasõpetajaid eksploateerida ja omale eesõigustatud seisukohta luua teiste õpetajate arvel.

§ 33.

Õpetajale on lubamata demagoogiline lugupidamise võitmine ja iseenda tubliduse väljapaista laskmine seltskonnas kaasõpetajate arvel.

§ 34.

Õpetajale on täiesti lubamata tülinoriv, sihilik ja jäme ülespidamine kaasõpetajate vastu.

III. Õppurkond.

§ 35.

Õpetaja on kohustatud pünliku hoollega enda ülesastumist õpilaste vastu järele kaaluma ja nendele kõigiti eeskujuks olema: väliselt — äärmiselt korralik; vaimliselt — täiesti haritud ja kasvatatud inimene; hingeliselt — sügav ja peentundeline.

§ 36.

Õpetajale on lubamata õpilaste vastu toorelt haavavate, teotavate sõnadega ülesastumine ja nende teoga haavamine.

§ 37.

Õpetajale on lubamata õpilaste juuresolekul nende vanemate naeruks panemine, teotamine ja autoriteeti alandavate teadete avaldamine.

§ 38.

Õpetajale on lubamata õpilaste sihilik hindamine ja antipedagoogiline kiuslik surveavaldamine nende pääle.

§ 39.

Õpetajale on lubamata poliitiliste ja usuliste tõekspidamiste surveviisiline propageerimine ja mitte õpetaja ilma vaadet jagavate õpilaste tagakiusamine.

§ 40.

Õpetajale on lubamata klassis üksikutele õpilastele eesõigustatud seisukoha andmine ja osa õpilaste vihkamise ning tagakiusamine. (Pailaste süsteem).

§ 41.

Õpetajale on lubamata halvasti õp-

pivatelt ehk millegis süüdi olevatelt õpilastelt meeletult väljapressimine.

§ 42.

Õpetajale on lubamata tarvitada õpilaste juuresolekul kahemõttelisi märkusi ja kõlblust hävitavaid sõnu ning kõnekääne.

§ 43.

Õpetajale on lubamata õpilaste avatelemine kõlblusvastastele eluviisidele ja sugulised ühendused õpilastega.

§ 44.

Õpetaja on kohustatud õpilaste vastu olema: piinlikult õiglane, otsekohene, tõeaustaja, sõnapidaja, täpne kohustetäitja, edasipüüdja, kindla tahtjõuga enesevalitseja ja äärmiselt korrektne.

IV. Kutsealal.

§ 45.

Õpetaja on koolihing, see kohustab teda kõiki tema võimuses seisvaid teid ja abinõusid kasutama, et kooli eeskujulikule kõrgusele tõsta.

§ 46.

Õpetaja on kohustatud kõige energilisemalt enese täiendamiseks ja edasiharimiseks töötama ning virgutama selleks kaasõpetajaid.

§ 47.

Õpetaja on kohustatud tutvunema kõigi kasvatusteaduses maksvusel olevate kui ka tekkivate uuemate vooludega, koolitöö edukaks tegemiseks.

§ 48.

Õpetaja on kohustatud oma tööd rajama psühholoogilisele ja hügieenilisele alusele; tema on kohustatud sellel alal saavutatud kogemusi ja paremusi ära kasutama, et kooli tõsiseks kasvatusasutuseks muuta.

§ 49.

Õpetaja on kohustatud ennast kõikkülgiselt kõige piinlikuma hoolega tundideks ette valmistama, et saavutada töös maksimaalseid tagajärgi.

§ 50.

Õpetajale on absoluutselt lubmata käia päevatöölise loogika järele, et saada võimalikult rohkem palka ja teha vähem tööd.

§ 51.

Õpetaja on kohustatud leppima teadmise ja tema tööd millaski ei ole õiglaselt hinnatud ega tema vastu tänuväärne oldud.

§ 52.

Õpetaja on kohustatud kõige hinge- ja oma võimistega anduma koolile ja rahva hariduslise tasapinna tõstmisele.

§ 53.

Õpetaja on kohustatud kõigi takistuste ja arusaamatuste vastu võitlema, mis püüavad kooli- ja haridustööd halvata ning hävitada, ära kasutades selleks kõik võimalikud teed ja abinõud.

§ 54.

Õpetajale on lubamata pääle kutsetöö kõrvalteenistusharude pidamine.

§ 55.

Õpetaja, kes ära tunneb, et tema ei jaksaks oma kutse kõrgusel seista ega eel- ja järelkäijate võimusi selleni kunagi tõusta, on kohustatud vabatahtliselt koolitööst loobuma ja õpetajaskonnast välja astuma.

§ 56.

Õpetaja on kohustatud alati noorsooliikumise ja edasiharimise juhiks ning vaimliseks keskkohaks olema.

§ 57.

Õpetaja, kes kooli ja tema huviseisundit eitab ning nende arenemise vastu töötab, on kohustatud viibimata õpetajaskonnast lahkuma.

V. Vahekord kooli juhtivate asutustega.

§ 58.

Õpetaja on kohustatud võimalikult hääd vahekorda kooli juhtivate asutustega hoidma ja arusaamatuste puhul kutseorganisatsioonide kaudu neid lahendamata.

§ 59.

Õpetaja on kohustatud alati kooli juhtivates asutustes kaitsema kutse- ja koolihuviseid ning kasutama kõik teede, et nendele poolehoidu ja rahuldust võita.

§ 60.

Õpetaja on kohustatud olema kooli juhtivate asutuste vastu kutse- ja koolihuviseid nõudlik ega tohi lubamatuid

järelandmisi teha, ülaltähendatud huviseid ignoreerides.

§ 61.

Õpetajale on lubamata kooli juhtivate asutuste vastu orjameelset, ilatsevat alandust üles näidata ja enda autoriteeti alandada lasta.

§ 62.

Õpetaja on kohustatud kõigist põhjendamata repressioonidest, mis kooli juhtivate asutuste poolt ette võetakse üksiku õpetaja või terve õpetajaskonna vastu, viibimata teatama kutseorganisatsioonidele, et võimalik oleks nende vastu reageerida.

§ 63.

Õpetajale on lubamata kooli juhtivate asutuste vastu taktita üles astuda ja mitte tõele vastavaid autoriteeti alandavaid teateid nende tegevuse kohta laiali laotada.

§ 60.

Õpetajale on lubamata kooli juhtivate asutuste korralduste ja ettekirjutuste ignoreerimine ja kuritahtline omakasu-püüdev kõrvale hiilimine nende täitmisest.

§ 65.

Õpetajale on lubamata korratu ja lohakas asjaajamine kooli juhtivate asutustega.

Kroonika.

Riik võtab maakondade õpetajate palgad enese kanda.

Maakondade valitsuste esimeeste nõupidamisel selgus, et valitsus kavatses maakondade õpetajate palgad riigi kanda võtta, milleks maakonnavalitsustele antakse erisummad erakorraliste sissetulekutena. E. M.

Õpivahendite osaiingu „Töökooli“ avamis-pääkoosolek

peeti 10. sept. s. a. kell 11 hommikul Tallinna pedagoogilise muuseumi ruumides (Gogoli t. nr. 4).

Osaihing „Töökooli“ asutatakse 5. üleriiklise õpetajatekongressi otsuse põhjal; osaiingu eesmärgiks on: 1) valmistada ja muretseda otstarbekohaseid õpivahendeid koolidele, muuseumidele jne.; 2) kirjastada õpiraamatuid ja muid kirjatöid ja 3) hääd eesti- kui ka võrakeelist kirjandust rahvale kätte-

saadavaks teha. Osanikkudeks võivad olla Eesti Õpetajate Liidu koondunud organisatsioonid ja nende liikmed; osatähe suurus 1000 marka, sisseastumismaks — 125 marka.

Asutav toimikond on läbirääkimistesse astunud mitme suurema väljamaa koolitarvete äriaga, millest selgub, et neilt võimalik on tellimisi saada õige soodsail tingimustel. Niipea kui olud lubavad ja tarvilised eeltööd tehtud, katseb osaihing asuda õpivahendite produtseerimisele kodumaal. Et ettevõtte püsib ideelisel alusel, on lootust toetuse peale haridusministeeriumi, koolivalitsuste ja seltskonna poolt.

Usuõpetus rahvahääletamisele.

Kristlik rahvaerakond tahab usuõpetuse küsimust rahvahääletamise teel otsustada, ette pannes algkoolide seaduse § 2. vastavalt muuta.

Välismaalt.

Kasvatajate internatsionaal.

Hiljuti asutati edumeelsete õpetajate rahvusvaheline liit „Kasvatajate internatsionaal“, millesse koonduvad sotsialistlike ja sündikalistlike vaadetega õpetajate ühingud ning üksikud isikud rahvuse pääle vaatamata. Liidu peasekretariaadi asukoht on Prantsusmaal.

Liidu liikmeiks on praegu Saksa, Prantsuse, Itaalia, Hollandi, Hispaania, ja Ausria õpetajate vastavad organisatsioonid. Ametlikuks keeleks on Esperanto, kuid võib ka suuremate rahvuste keeli tarvitada.

Liidu eesmärk on leida ratsionaalset ja humaanset kasvatusviisi ja võidelda rahvuslase vihavaenu ja sõjakuse vastu.

Liidu Prantsuse seksioon on laiali saatnud deklaratsiooni, milles toonitakse, et praegusel ajal koolis istutakse lastesse rahvuslist vihkamist ja sõjakust. Selleks on väga hääd abinõud praegused ajaloo õpiraamatud, mis mitte erapooletud pole. Viimast sõda kirjeldades kujutatakse vastaseid ikka metsikutena ja nähakse ülekohut ainult ühel pool. Samuti on sihilikud ka koolilugemikud, kus kasvatatakse shovinismi, oma rahvast ülistades ja teisi maha tehes. Kutsutakse üles niisuguseid sihilikke õpiraamatuid parandama või boikoteerima ja võitlema kõigi ühiskondlissisuliste õpiainete mitteerapooletu käsitusviisi vastu. E. M.

Prantsusmaalt. 8. augustil s. a. lõppes Havre'is Prantsusmaa ja asumaade õpetajate kongress, mille „revolutsioonilised“ nõuded Prantsusmaal praegu valitsevaid kihte tublisti erutasid. Neist nõudeist oleks nimetada: ühtluskool, kahaksaaastane sunduslik algkool ja keskkooli vastavate klasside kaotamine; kool on kõigil astmeil maksuta; üleminek ühelt astmelt teisele sünnib ainult väljavaliku kaudu. Kuid nähtavasti oli suuremaks ärevuse põhjuseks see, et

kongress otsustas ühendust luua kutsealasel alusel, ja tööliste sündikaatide konföderatsiooni liikmeks astuda. Liidu sekretäär E. Glay seletas: Õpetajate ühingud peavad välja tungima oma seniseist kitsaist raamest, nad peavad hakkama teed otsima oma rühmituse sotsiaalsele orientatsioonile, *õpetajad peavad kaasa töötama hariduse juhtimisel, sest nad on sel alal kõige asjatundlikumad tegelased, peavad huvi tundma ühiskondlike küsimuste vastu, sest juba õpetajate töö tingimused olenevad nendest.* Tooks lõpuks huvitava koha kongressil vastu võetud resolutsioonist: Rahvamajanduse ümberloomine tuleb ette valmistada konföderatsiooni astund rühmit. hoolsa ja püsiva kasvatusena, see nõuab palju aega (c'est an travail de longul haleine), ja sellest tööst peavad kõige päält osa võtma liiduks ühinend õpetajad. Ei või keelata õpetajail kaasa töötada tööliste organisatsioonides, mis taotlevad ühiskonna ümberloomise alal sama ideaali.

Koos oli üle tuhande saadiku, nendest on pooldanud umbes 170 saadikut ühinemist tööliste konföderatsiooniga.

—n.—

Organisatsiooni teated.

Õpetajate liitude ja ühingute juhatuste esitajate koosolek 27. ja 28. juulil s. a. Tallinnas.

Juhatajaks valitakse E. Martinson, protokollkirjutajaks J. Tamm.

1.

Õpetajate Liidu kutsehuvide toimkonna aruandjana esitab õp. Kulbusch koosolekule toimkonna poolt kokkuseatud õpetajate toetuskassade korraldamise ja asutamise kava. Pikemate selgitavate läbirääkimiste järele võetakse selles asjas vastu järgmised otsused:

a) toetuskassa asutamine põhimõtteliselt tarvilikuks tunnistada;

b) kassad tuleksid asutada iga Õpetajate Liitu koondatud liidu ja suurema ühingu juure;

c) Eesti Õpetajate Liidu juure asutada keskkassa;

d) kassast osavõtmine on Õpetajate Liitu koondund õpetajaile sunduslik.

Vastavalt neile põhimõttelistele seisukohtadele seab Liidu kutsehuvide toimkond kokku toetuskassa põhikirja ja esitab ta vastuvõtmiseks Liidu asemikkude kogule.

2.

Õpetajate Liidu informatsiooni toimkonna esitajana selgitab õp. J. Kents informatsiooni tarvidust ning tähtsust, samuti ka ajakirjanduse informeerimise korraldamist koolipoliitiliste küsimuste kohta ja sideme loomist õpetajate ja nende organisatsioonide vahel ekskursionide kaudu ja muul teel. Õpetajate Liit on asutand erilise informatsiooni toimkonna.

Selle toimkonna tööd raskendab andmete puudus kohtadelt. Oleks soovitav et liitude ja ühingute juure ametisse seataks isik (krooniker), kes kord või paar kuu — või ka kord nädalas — kooliellu

puutuvad materjaali saadaks Õpetajate Liidu informatsiooni toimkonnale, kes omaltpoolt toimetaks ajakirjandusse iganädalased või igakuused ülevaated koolielu üle.

Läbirääkimistel annavad mitmed liitude ja ühingute esitajad aru, mis ühel või teisel pool on tehtud kooliuuenduste ja uue kooli iseloomu tutvustamiseks lastevanemaile ja laiematele hulkadele.

Läbirääkimiste lõpul võetakse vastu väiksemate parandustega õp. J. Kentsi ettepanekud:

a) Iga õpetajate liit ja ühing püüab ära kasutada kõik võimalused rahvale uue kooli iselaadi selgitada ja sellega koolisõbralist meeleolu luua (juhtkirjad ajalehtedes, kõned seltsides jne.).

b) Iga organisatsiooni juures peaks olema krooniker, kes tähtsamad sündmused, nähtused ja puudused üles tähendaks ja need ajalehtedele või Õpetajate Liidu informatsiooni toimkonnale saadaks, kes nädalased koolielu ülevaated kokku seaks.

c) Ühinged peaksid korraldama ühiseid lühema- ja pikemaajalisi õpikäike kodumaal asjatundjate ja seletusandjate juhatusel.

d) Nende ettevõtete kulude katmiseks tuleks ühinguil allikaid leida.

3.

Õpetajate Liidu kutsehuvide toimkonna esitajana peatub J. Piiskar pikemalt ülesannete juures, mis oleksid õpe-

tajate organisatsioonidel oma liigete kutsehuvide kaitsmisel.

Ühinged peaksid andma oma esitajale ametiasutustes juhtnöörid, mille põhjal nad ühiste nõudmistega kindla korra järele võiksid esineda, samuti tuleks esitajailt nõuda aruandeid nende tegevuse kohta. Liidu kutsehuvide toimkond peaks kokku seadma üldise instruksiooni. Ollakse põhimõtteliselt nõus instruktsooni kokkuseadmisega.

4.

Organisatsioonide sisemise asjaajamise korra asjas esitab koosolekule oma kava Liidu asjaajaja J. Rummo.

Läbirääkimistel rõhutatakse vahekohu tarvidust. Tuleks välja töötada kutseetika määrustik.

J. Rummo seletab, et Liit selle kokkusäädmiseks ühinguilt ja liitudelt materjale on palund, mille põhjal ta kutseetika määrustiku kokkusäädmisele asub.

Avaldatakse soovi, et õpetajate ametist lahti registreerimise korral Õpetajate Liidu juhatus oma esitajaid ka juurduse toimimiseks kohale saadaks.

Sooviavaldusena võetakse vastu ettepanek, et Õpetajate Liidu juhatusel teha kohuseks õpetajate organisatsioonide asjaajamise kava välja töötada ja koha päale tutvunemiseks saata.

E. M.

Töökooli kirjandus.

Dortmunder Arbeitsschule. Leipzig, Teubner.

Stiehler. Das Formen. Leipzig, Dürr.

Denzer. Schauen und Schaffen. I. u. II. Teil. Leipzig, Wunderlich.

Vorwerk. Das Stäbchenlegen. Halle, Keferstein.

Ottmer. Wandtafel und Kreide im Elementarunterricht. Leipzig, Teubner.

Hennings. Was soll ich ausschneiden? I. Teil. Hamburg, Friedenber.

Rössger. Freier Elementarunterricht. Leipzig, Dürr.

Fibel für die Arbeitsschule. Bres-

lau, Hirt (Nebst methodischer Einführung).

Zimmermann. Licht und Leben. (Fibelbegleitschrift.) Braunschweig, Westermann.

Karstädt. Dem Dichter nach! I. Teil. Langensalza, Kortkamp.

Kühnel. Neubau des Rechnenunterrichts. 2 Bände. Leipzig, Klinkhardt.

Kempinsky. Rechnenlehrer der Kleinen. Leipzig, Dürr.

Leipziger Lehrerverein. Gesamtunterricht. Leipzig, Brandstetter.

Werth. Wegweiser zur Arbeitsschule. Neuköln, Boddinstrasse 57, Deutsche Verlagsanstalt.

Eckhardt. Die Grundschule. (I. Schuljahr.) Langensalza, Belz.

Gaudig. Freie geistige Schularbeit in Theorie und Praxis. Leipzig, 1922, Hirth.

Kartstädt. Methodische Strömungen der Gegenwart. Langensalza, Beltz.

Biologische Schularbeit. Leipzig, 1916, Quelle u. Meyer.

A. Heyn. Die Gartenarbeitsschule. Breslau, 1921, Hirt.

C. Schmitt. Erlebte Naturgeschichte. Leipzig, 1920, Teubner.

Die naturgeschichtliche Arbeits- und Verbrauchssammlung. (Durch das Zentralinstitut, Berlin W 35, Potsdamerstrasse 120, zu beziehen gegen Porto-Ersatz.)

W. Schoenichen. Methodik und Technik des naturgeschichtlichen Unterrichts. Leipzig, Quelle u. Meyer.

Der biologische Lehrausflug. Ein Handbuch für Studierende und Lehrer aller Schulgattungen. Jena, 1922, G. Fischer.

Biologische Arbeit. Hefte 1—16. Freiburg i. Br. Th. Fischer.

Einführung in die Sexualpädagogik. Berlin, 1920, Mittler u. Sohn.

Lindemann u. Stiehler. Arbeitsunterrichtliches Zeichnen. Langensalza, Belz.

Georg Stiehler. Geländeübungen. Leipzig, Dürr.

Ostwald. Farbenfiel. Leipzig, Uesma.

Kühnel. Ölfarbenanstrich der Wände als Schultafel. Dresden, Huhle.

O. Kahe u. Buhss. Die Technik der Lehrerzeichnung für den Gesamtunterricht. 1922. Hirt, Breslau.

H. Schulze. Bodenständiger Sach- und Sprachunterricht nach d. neuen Richtlinien für die Grundschule. Langensalza, Belz.

Wege und Winke Nr. 15: Wesen und Gestaltung des Gesamtunterrichts in der Grundschule. Von F. Behr. Heidelberg, 1922, W. Ehring.

Th. Göhl. Unterrichtsbeispiele aus der Arbeitsschule. Heft I.: Am Sand-

kasten. 1921. J. F. Schreiber in Esslingen u. München.

Wetekamp. Selbstbestätigung und Schaffensfreude. Leipzig, Teubner.

Heywang. Die Arbeitsschulidee in der einklassigen Volksschule. Leipzig, Wunderlich.

Bessiger. Schaffender Sprachunterricht im Dienste stilistischer Ausbildung. Leipzig, Haase.

Albert. Gestaltung des Unterrichts zum Erlebnis. Habelschwerdt, Deutsche Lehrerbücherei.

Werkarbeit im Klassenzimmer. Klassenzimmertechniken, herausgegeben v. der Arbeitsgemeinschaft am Seminar für Werkunterricht zu Leipzig, Quelle u. Meyer, Leipzig.

Bunte Kreide: Gaul und Pöhl, Leipzig.

Bunte Kreide: Pestalozzi-Fröbelhaus, Leipzig, Windmühlenstrasse. (10 St. = 40 M.)

Farbige Wandtafelkreide: Binski, Berlin O 17, Langenstr. 75.

Werth. Systemrechenntafeln für die Hand der Kinder. Je 25 Pfg. Union, Berlin N 39, Chausseestr. 88.

Werth. Systemrechenntafeln für die Hand des Lehrers. Ebenda.

Vetters Lesekasten mit Antiquabuchstaben. Vetters Lesekastenverlag, Leipzig, Lindenau.

Pappmünzen: A. Sala, Berlin N W 11, Tempelhofer Ufer 36.

Tähendatud raamatud ja õppevahendid on soovitatud Eesti I. kasvatusteaduslise nõudala lektorite poolt. Joonekestega alla kriipsutatud on raamatud, mis eriti tähtsad. Osaiühisus „Töökool“, kes lähemal ajal oma tegevust avada kavatses, mõtleb ka töökooli kirjandust tellida. Kuna aga s.-o. „Töökooli“ äriühisuse algamine veel aega võtab, siis tegi nende ridade kirjutaja ettepaneku Keisermanni raamatukauplusele Tallinnas, töökooli kirjandust tellida. Loodetavasti on paari nädala pärast see osa töökooli kirjandusest, mis joonekestega all märgitud, Keisermanni ja Kluge ja Ströhm raamatukauplustest saada.

E. Martinson.

Uued raamatud.

A. Martfeldt. Kogu eeskujulise koolimaja põhijoonistuste kavandid. Kirjastus „Odamees“ (Carl Sarap).

Joh. Aavik. Kooli-kirjatööde vihk ja selle parandamine. Kirjastus „Istandik“ Tartus, 1922.

Joh. Tamm. Raamatupidamise õpetus. II. anne. K.-ü. „Kool“, Tallinnas.

A. Kivi. Joonistamise õpetus I. K.-ü. „Kool“, Tallinn, 1922.

Dots. K. Ramul. Ihu ja hing. Viis loengut. Eesti Kirjanduse Seltsi Koolikirjanduse toimkonna kirjastus, Tartus, 1922.

Eesti rahvaväe 9. jalaväe polk. 16. jaanuarist 1919 — 1. jaanuarini 1921. 122 pildi ja 3 kaardiga. Kirjastusühisus „Kool“ Tallinnas, 1922.

Rudolf Vallner: Kihvtid ja vastu-kihvtid. Sisu: Kihvtid ja kihvtitused. — Mis on kihvt? — Kuidas mõjuvad kihvtid? — Tööstuslikud kihvtitused. — Vastukihvtid kihvtituse puhul ja kaitseabinõud tööstuslike kihvtituste vastu. A. Keisermann'i raamatukaupluse kirjastus Tallinnas.

Ajakirjade sisu ülevaade.

Eesti Kirjandus nr. 6.: Joh. V. Veski: Juhan Kurrik †. J. Kurrik: Vilksatused ärkamisajast. J. Luiga: Läti Hendriku kroonika kriitika. G. Vilberg: Murdesõnad Kuusalu kihelkonna rannakülades. Toimetusele saadetud kirjandus.

Eesti Kirjandus nr. 7.: Aino Paltser: Kristian Jaak Petersoni 100. a. surmapäeva mälestuseks. J. Luiga: Läti

Hendriku kroonika kriitika. J. Aavik: Puudused uuemas Eesti luules. J. Kurrik: Vilksatused ärkamisajast. G. Vilberg: Murdesõnad Kuusalu kihelkonna rannakülades. Toimetusele saadetud kirjandus.

Ajalooline ajakiri nr. 2.: H. Oldekap: Mõned kriitilised märkused uuema kirjanduse kohta Läti Hendriku üle. A. M. Tallgren: Richard Hausmann arheoloogina. P. Treiberg: Bismarck ja Vilhelm II. uute hallikate valgustusel. Vene vangide jutustus Erastvere lahingust 30. detsembril 1701. Keiser Aleksander I. eestikeelne kuulatus Napoleoni sõjakäigu puhul Venemaale 1812. a. Ülevaade. A. R. Cederberg: Põhjamaade ajaloolise kirjanduse kohta aastail 1914.—1921. Varia.

Loodus nr. 3.: Dots. Harald Perltzi: Aatomi ehitusviisist. Cand. rer. nat. P. Thomson: Taimogeograafilised vaatlused hilisjäääegse mere transgressiooni alal. Lõuna-Harjumaal. Seminaari direktor Joh. Käis: Munamägi ja tema ümbrus. Dots. Hendrik Bekker, ph. dr. (London): Ülevaade Eesti orduviitsiumi ja siluri kohta käivatest uurimistest. Eesti lindude nimestik. Väikesed teated. Kirjandus. Eesti lindude uurimisest.

„Loodus nr. 4) prof. dr. I. G. Granö: Eesti maastikulised üksused. Seminaari dir. Joh. Käis: Munamägi ja tema ümbrus. Dots. Henrik Bekker, Ph. dr. (London): Ülevaade Eesti ordoviitsiumi ja siluuri kohta käivatest uurimistest. Ajuutor E. Lundström: Taimeteaduslik rännak Lõuna-Eesti mõisadesse. Eesti lindude nimestik. Väikesed teated. Kirjandus.

Harku kolonii vajab

Õpetajat-kasvatajat

Palk õpetate palga seaduse järele kaks astet kõrgemal harilikust koolist, ühes korteri, kütte ja valgustusega.

Harku kolonii direktor, üle Tallinna.

Ajakirja
„Kasvatuse“
endiseid aastakäike

on nüüd kerges köites (bro-
schüüritult) ajakirja talitu-
selt saada.

Üksikute eksemplaride hind:	
1919. aastakäik	120 marka
1920. „	350 „
1921. „	450 „

Suuremal arvul tellijaile
25—30 prot. hinnaalandust.

1921. aastakäikude eksemplare on
järel ainult õige piiratud arvul.

E. Õ. L. kirjastustoimkond
(Tallinn, Pikk tän. 54).